

DE BLOEMEN VAN DE AKKERWINDE

7

dat je al gauw op het idee komt, dat ze daarbij wel eens stempels of stijl kunnen beschadigen. En inderdaad gingen bloemen onder gaas, waaraan ik stijl of stempels verwondde, even vroeg sluiten als hun door insecten bezochte lotgenoten buiten het gaas, bij welke ik nu aan de andere kant bijna steeds stijl- of stempelbeschadigingen (gemakkelijk te herkennen als bruin verkleurde plekjes) kon terugvinden. Ik ben er dan ook wel van overtuigd dat we in de verwonding van de stamper het verband tussen insectenbezoek en vroegtijdige sluiting moeten zoeken.

We zouden nu geneigd zijn, die sluiting als een toevallige bijkomstigheid te beschouwen, maar ik geloof toch wel dat ze voor de plant een zekere betekenis heeft. Het stuifmeel kiemt n.l. blijkbaar zeer moeilijk; ik heb het op allerlei manieren aan de gang proberen te krijgen, maar dat lukte slechts in zeer vochtig milieu en dan moest je nog erg oppassen, dat er geen water op de korrels condenseerde, want dan barstten ze. Ik kan me nu voorstellen dat de ingerolde bloemkroon zo'n vochtig milieu vormt en tegelijk het stuifmeel op de stempels 's nachts bij dalende temperatuur tegen de vorming van condenswater beschermt. Ook voor de bescherming van het stuifmeel in de helmhokken heeft de bloem van de Akkerwinde haar inrichtingen. Als het regent gaan de bloemen en de knoppen, die meer dan half open zijn, hangen, maar dat komt alleen door het gewicht van het regenwater, dat in de kroontrechter wordt opgevangen, en het lijkt me twijfelachtig of daar het stuifmeel mee gered wordt. De helmhokken zelf passen een beter systeem toe: hun wand, die bij het openen der hokken uitdroogt en samenschrompelt, zwelt in vochtige toestand weer snel op en trekt het hok dicht.

Ondanks al die vernuftige inrichtingen, ondanks de duizenden bloemen en ondanks het zeer drukke insectenbezoek is er aan mijn planten geen enkele vrucht gerijpt. De Akkerwinde schijnt trouwens in heel Nederland en Midden-Europa maar uiterst zelden vruchten te vormen. Dat hangt er wel mee samen, dat ze eigenlijk in zuidelijker streken thuishoort, maar wat nu precies de oorzaak is, zou ik nog niet durven zeggen.

J. WILCKE.

NACHTVOGELS

Uilenballen pluizen is door de jaren heen een geliefde bezigheid geweest voor vele leden van ons gilde. Jammer genoeg zijn daarbij de uilen zelf wel eens wat op de achtergrond geraakt. Vaak werden ze slechts gebruikt en geapprecieerd als muizenvallen van ongekende capaciteit. De reden, dat men aan de uilen zelf niet toekwam, ligt natuurlijk voor de hand. Toch zou er, zelfs bij klaarlichte dag, nog zoveel aardigs op te lossen zijn over hun leven. Wie gaat er eens enige jaren achtereen na, waar en onder welke omstandigheden de grote ransuilentropen gevormd worden, die wij af en toe in duin- en polderbossen zien? Of hoe het zit met de „vette en magere” jaren van de broedende ransuilenbevolking? En zo zijn er nog zoveel andere onderwerpen, voor iedere vogelaar om van te watertanden. Alleen al om deze reden is het zo goed, dat wij kort geleden een Nederlands boek over uilen hebben gekregen: *Nachtvogels*, door Hans Warren. Uitgave S. Gouda Quint — D. Brouwer & Zn., Arnhem.

Warrens boek is duidelijk geïnspireerd op het bekende fotoboek van Hosking en Newberry ¹⁾, maar het is er geen tweelingbroer van geworden, hoogstens een verre neef. De tekst is geheel

1) *Birds of the Night*, Collins, Londen.

Kerkuil

Foto Hosking

NACHTVOGELS

9

nieuw. De illustraties zijn voor een gedeelte van Hosking afkomstig en aangevuld met veel foto's uit ons land. Bij deze gelegenheid zijn voor het eerst de vele mooie nachtfoto's van F. Kooymans gepubliceerd. Het werd zodoende mogelijk om ook de nachtzwaluw op te nemen, wat in het Engelse boek niet gebeurde.

Warren is voor de lezers van De Levende Natuur geen onbekende. Zijn tekst vind ik het voorbeeld van goede schrijfrant voor een ruimer publiek: eenvoudig van opzet, vol wetenswaardigheden, gevoelig. Er is eerst een algemene inleiding over uilen, hun bouw en hun levenswijze. Daarna krijgt iedere soort een hoofdstuk. Détails uit die hoofdstukken zou ik nog wel eens toegelicht willen zien. Zo wil het er bij mij niet in, dat het knappende geluid van vele uilensoorten geklak met de tong is. Ook mis ik in de literatuurlijst de determineertabellen voor muizenschedels. Maar, aan de hoofdzaak doet dit alles niet af.

Onwillekeurig vergelijken wij „Nachtvogels” met het Engelse boek. Wat de tekst betreft, staat dan volgens mij de heer Warren onbetwist nummer één. Anders is het met de illustratie. Die valt mij, eerlijk gezegd, niet mee. In de eerste plaats had een aantal middelmatige kiekken kunnen vervallen. Ze maken het boek wat overladen. Maar bovendien is de reproductie niet erg mooi. De cliché's van het Hollandse boek zijn vaak lelijk van tint, terwijl de druk nogal eens te wensen overlaat. Of dit laatste aan de papiersoort ligt en dus, onder de tegenwoordige omstandigheden, als force majeure moet gelden, kan ik niet beoordelen. In ieder geval vind ik deze tekortkomingen jammer. De prachtige foto's van Hosking, Kooymans en anderen hadden mooier kunnen uitkomen.

Dit alles neemt niet weg dat wij een goed boek over nachtvogels rijker zijn geworden en meteen een aansporing hebben gekregen om die merkwaardige groep, zo vol romantiek, goed in het oog te houden. Alleen moest het 's nachts niet zo donker zijn! De fotografen weten daar tegenwoordig wel raad op. Misschien is er ook voor de waarnemers een oplossing te vinden. Engelse biologen gebruikten niet lang geleden een oorlogsinstrument voor nachtwarnemingen bij ratten: een lamp, die de voor ons en vele dieren onzichtbare infrarode stralen uitzendt. De waarnemer krijgt voor zijn oog een detector, die het infrarode licht weer omzet in zichtbare stralen. Welke technicus-vogelaar probeert het eens bij een uilennest? L. TINBERGEN.

WILDE FRUITSOORTEN

De primitieve mens viste en ging op jacht. Daarnaast vulden wilde plantendelen zijn menu: vruchten zullen daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Volgens de Russische onderzoeker Vavilow zijn de oudste menselijke nederzettingen aan de centra van ontstaan der cultuurplanten gebonden geweest. Vast staat, dat verschillende van onze tegenwoordige fruitsoorten hun oorsprong vinden in Midden-Azië, een gebied, dat ook als „bakermat der mensheid” bekend staat.

Vruchten, die ongekoekt gegeten kunnen worden, mag men rekenen tot het „fruit”. Dat zijn er dan heel wat: toch is ons dagelijks fruitmenu nogal eentonig. Bij het veredelen van wilde vruchten voor handelsdoeleinden heeft men zich tot nog toe tot bepaalde gewassen, die zich daartoe het beste leenden, beperkt. Toch kent men b.v. in de Verenigde Staten een uitgebreider sortiment. Allerlei wilde bessen en noten worden er regelmatig te koop aangeboden en door het publiek op prijs gesteld. Het „onbekend maakt onbemind” is er voor die vruchten niet meer van kracht.

Onder een „vrucht” verstaan wij een vruchtbeginsel, dat zich ontwikkeld heeft. Wanneer ook andere delen van de plant mee uitgroeien, ontstaat er een schijnvrucht. Onder de echte vruchten zijn het de noten, bessen, steen- en pitvruchten, die als voedsel in aanmerking komen. Maar ook onder de schijnvruchten, zoals vijgen, aardbeien, ananas en moerbeï, zijn lekkere hapjes te vinden.

In de tropen vindt men veel vruchten met hoge voedingswaarde (banaan, dadel, cocosnoot),